

**Міністерство охорони здоров'я України
Головне санітарно-епідеміологічне управління**

Державні санітарні норми

**Санітарні норми
виробничого шуму, ультразвуку
та інфразвуку**

ДСН 3.3.6.037-99

Київ 1999

**Міністерство охорони здоров'я України
Головне санітарно-епідеміологічне управління**

Державні санітарні норми

3 Гігієна праці

3.6 Фізичні фактори виробничого середовища (шум, вібрація, освітленість, мікроклімат, неіонізуючі випромінювання та інші)

Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку

Державні санітарні норми

ДСН 3.3.6.037-99

Затверджено
Постанова Головного Державного
санітарного лікаря України
від 1.12.1999 р.
№ 37

3 Гігієна праці

3.6 Фізичні фактори виробничого середовища (шум, вібрація, освітленість, мікроклімат, неіонізуючі випромінювання та інші)

Санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку

Державні санітарні норми

ДСН 3.3.6.037-99

1. Галузь застосування

Санітарні норми поширюються на шум, інфра- та ультразвук, що передаються через повітря (газове середовище), рідке чи тверде середовище і впливають на людину у процесі трудової діяльності.

Санітарні правила є обов'язковими для всіх підприємств, установ, організацій, що зайняті проектуванням, виробництвом та експлуатацією обладнання, яке є джерелом промислового шуму, інфра- та ультразвуку.

Нормативні посилання

1. Закон України "Про охорону праці" від 14 жовтня 1992 р. № 2695-12.
2. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" від 24 лютого 1994 р.
3. ДСТУ 1.5.93 "Державна система стандартизації України. Загальні вимоги до побудови, викладенню і змісту стандартів".
4. ДСТУ 2293-93 "ССБП. Охорона праці. Терміни та визначення".
5. ДСТУ 2325-93 "Шум. Терміни та визначення".
6. ДСТУ 2867-94 "Шум Методи оцінювання виробничого шумового навантаження".
7. ГОСТ 12.1.003-83* "ССБТ. Шум. Общие требования безопасности". (Изм. 1989 г.).
8. ГОСТ 12.1.050-86 "ССБТ. Методы измерения шума на рабочих местах".

Передмова

Державні санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку підготовлені:

Меньшов О.О., Чернюк В.І., Назаренко В.І., Липовий В.В., Захаренко М.І. –
Інститут медицини праці АМІ України (м.Київ)

Карнаух М.Г., Вищипан В.П., Беднарик О.М., – Український НДІ промислової
медицини (м.Кривий Ріг)

Ластков Д.О., Мухин В.В., Шашала П.В. – НДІ медико-екологічних проблем
Донбасу та вугільної промисловості (м.Донецьк)

Тимошина Д.П. – Головне санітарно-епідеміологічне управління МОЗ України
(м.Київ)

Логвиненко О.В. – Український центр державного санітарно-епідеміологічного
нагляду (м.Київ)

2. Державні санітарні норми підготовлені з урахуванням нових наукових досліджень, а також нормативно-методичних документів: Санитарных норм шума на рабочих местах № 3223-85, Санитарных норм и правил при работе с оборудованием, создающим ультразвук, передаваемый контактным путем на руки работающих № 2282-80, Санитарных норм и правил при работе на промышленных ультразвуковых установках № 1733-77, Гигиенических норм ультразвука на рабочих местах № 2274-80, Санитарных норм по ограничению шума на подвижном составе железнодорожного транспорта № 877-71, Санитарных норм и правил по ограничению вибрации и шума на рабочих местах тракторов, сельскохозяйственных, мелиоративных, строительно-дорожных машинах и грузового автотранспорта № 1102-76, Санитарных правил по гигиене труда водителей № 4616-88 (у частині допустимих рівнів шуму), Санитарных норм шума на морских судах № 2498-81 (у частині допустимих рівнів шуму на робочих місцях), Дополнений к санитарным нормам шума на морских судах № 2498-81 для производственно-технологических помещений и рабочих мест на промысловых палубах морских судов флота рыбной промышленности № 4143-86, Санитарных норм в помещениях судов речного флота № 1404-76 (у частині допустимих рівнів шуму на робочих місцях), Методических указаний по проведению измерений и гигиенической оценки шумов на рабочих местах № 1844-78.

3. Санітарні норми введені на заміну вищевказаних нормативно-методичних документів.

4. Державні санітарні норми виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку обов'язкові до виконання згідно до закону України «Про охорону праці» та «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення України».

Зміст

Нормативні посилання	4
1. Призначення та галузь застосування.....	8
2. Класифікація виробничих акустичних коливань	10
2.1. Класифікація шумів	10
2.2. Класифікація ультразвуку.	10
2.3. Класифікація інфразвуку	11
3. Акустичні параметри, що нормуються.....	12
3.1. Параметри шуму, що нормуються.....	12
3.2. Параметри постійного інфразвуку, що нормуються.	13
3.3. Параметри ультразвуку, що нормуються.....	13
4. Методи вимірювання шуму, інфразвуку та ультразвуку	14
5. Нормативи виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку	17
Додаток 1 Визначення середнього рівня шуму або октавних рівнів звукового тиску	24
Додаток 2 Обчислення еквівалентного рівня переривчастого шуму	25
Додаток 3 Обчислення еквівалентного рівня шуму, який коливається у часі	27
Додаток 4 Методи розрахунку доз шуму	34

1. Призначення та галузь застосування

1.1. Санітарні норми поширюються на шум, інфра- та ультразвук, що передаються через повітря (газове середовище), рідке чи тверде середовище і впливають на людину в процесі трудової діяльності.

1.2. Санітарні норми встановлюють:

- класифікацію виробничих акустичних коливань;
- методи гігієнічної оцінки виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку;
- параметри, які нормуються, та їх допустимі величини;
- вимоги до вимірювань на робочих місцях.

1.3. Санітарні норми є обов'язковими для всіх міністерств, відомств, підприємств, установ, незалежно від відомчої приналежності та форм власності, громадян, які проектують, виготовляють та експлуатують обладнання, механізми та інструменти, які є джерелами шуму, ультразвуку та інфразвуку; які розробляють та впроваджують заходи щодо зниження шкідливого впливу акустичних коливань на працюючих; які виконують державний санітарний нагляд за умовами праці.

1.4. Вимоги цих норм повинні бути враховані у нормативно-технічних документах: стандартах, будівельних нормах, технічних умовах, інструкціях, методичних вказівках та ін., які регламентують конструктивні та експлуатаційні вимоги до машин, устаткування, обладнання та інструменту, технологічних процесів і регламентів, зарубіжних виробів, що є джерелами шуму, ультра- та інфразвуку у виробничих умовах.

1.5. Галузеві (відомчі) документи повинні бути приведені у відповідність до положень даних норм. Відповідальність за виконання даних норм покладається на керівників підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності.

1.6. З введенням в дію цих санітарних правил втрачають силу: Санитарные нормы шума на рабочих местах № 3223-85, Санитарные нормы и правила при работе с оборудованием, создающим ультразвук, передаваемый контактным путем на руки работающих № 2282-80, Санитарные нормы и правила при работе на промышленных ультразвуковых установках № 1733-77, Гигиенические нормы ультразвука на рабочих местах № 2274-80, Санитарные нормы по ограничению шума на подвижном составе железнодорожного транспорта № 877-71, Санитарные нормы и правила по ограничению вибрации и шума на рабочих местах тракторов, сельскохозяйственных, мелиоративных, строительно-дорожных машинах и грузового автотранспорта № 1102-76, Санитарные правила по гигиене труда водителей № 4616-88 (у частині допустимих рівнів шуму), Санитарные нормы шума на мор-

ских судах № 2498-81 (у частині допустимих рівнів шуму на робочих місцях), Дополнения к санитарным нормам шума на морских судах № 2498-81 для производственно-технологических помещений и рабочих мест на промысловых палубах морских судов флота рыбной промышленности № 4143-86, Санитарные нормы в помещениях судов речного флота № 1404-76 (у частині допустимих рівнів шуму на робочих місцях), Методические указания по проведению измерений и гигиенической оценки шумов на рабочих местах № 1844-78.

2. Класифікація виробничих акустичних коливань

2.1. Класифікація шумів

2.1.1. За характером спектра шуми слід поділяти на:

- широкосмугові, з безперервним спектром шириною більш ніж одна октава;
- вузькосмужні або тональні, в спектрі яких є виражені дискретні тони. Тональний характер шуму встановлюється вимірюванням випромінювання у третинооктавних смугах частот по перевищенню рівня шуму в одній смузі над сусідніми не менш ніж на 10 дБ.

2.1.2. За часовими характеристиками шуми слід поділяти на:

- постійні, рівень шуму яких за повний робочий день при роботі технологічного обладнання змінюється не більш ніж на 5 дБА при вимірюваннях на часовій характеристиці «повільно» шумоміра по шкалі «А»;
- непостійні, рівень шуму яких за повний робочий день при роботі технологічного обладнання змінюється більш ніж на 5 дБА при вимірюваннях за часовою характеристикою «повільно» шумоміра по шкалі «А».

2.1.3. Непостійні шуми поділяються на:

- мінливі, рівень яких безперервно змінюється у часі;
- переривчасті, рівень шуму яких змінюється ступінчасто на 5 дБА і більше при вимірюваннях на часовій характеристиці «повільно» шумоміра по шкалі «А», при цьому довжина інтервалів, під час яких рівень залишається сталим, становить 1 с і більше;
- імпульсні, які складаються із одного або декількох звукових сигналів, кожен з яких довжиною менше 1 с, при цьому, рівні шуму у дБ(A1) і дБ(A), виміряні на часових характеристиках «імпульс» та «повільно» шумоміра, відрізняються не менш ніж на 7 дБ.

2.2. Класифікація ультразвуку.

2.2.1. За способом передачі від джерела до людини ультразвук поділяють на:

- повітряний, що передається через повітряне середовище;
- контактний, що передається на руки працюючої людини через тверде чи рідке середовище.

2.2.2. За спектром ультразвук поділяють на:

- низькочастотний, коливання якого передаються людині повітряним та контактним шляхом (від $1,2 \times 10^4$ до $1,0 \times 10^5$ Гц);

- високочастотний, коливання якого передаються людині тільки контактним шляхом (від $1,0 \times 10^5$ до $1,0 \times 10^9$ Гц).

2.3. Класифікація інфразвуку

2.3.1. За часовими характеристиками інфразвук поділяють на:

- постійний, рівень звукового тиску якого по шкалі «Лінійна» на характеристиці «повільно» змінюється не більш ніж на 10 дБ за 1 хв спостереження;
- непостійний, рівень звукового тиску якого по шкалі «Лінійна» на характеристиці «повільно» змінюється більш ніж на 10 дБ за 1 хв спостереження.

3. Акустичні параметри, що нормуються

3.1. Параметри шуму, що нормуються

3.1.1. Параметри постійного шуму на робочих місцях, що нормуються, є рівнями звукових тисків у октавних смугах з середньгеометричними частотами 31,5, 63, 125, 500, 1000, 2000, 4000, 8000 Гц в децибелах, які визначаються за формулою:

$$L = 20 \text{Lg} P / P_0 \quad (1)$$

де P – середньоквадратичне значення звукового тиску у кожній октавній смузі, Па;

P_0 – вихідне значення звукового тиску у повітрі, що дорівнює 2×10^{-3} Па.

3.1.2. При орієнтовній гігієнічній оцінці параметрів постійного широкосмужного шуму на робочих місцях, що нормуються, дозволяється застосовувати рівень шуму в дБА, виміряний по шкалі “А” часової характеристики “повільної” шумоміра та визначений за формулою:

$$L_A = 20 \text{Lg} P_A / P_0 \quad (2)$$

P_A – ефективне значення звукового тиску з урахуванням корекції “А” шумоміра, Па.

3.1.3. Середній рівень звуку або октавний рівень звукового тиску визначається згідно з Додатком 1.

3.1.4. Параметрами непостійного шуму (що коливається в часі та переривається) на робочих місцях, які нормуються, є інтегральний рівень – еквівалентний (по енергії) та максимальний рівень шуму у дБА.

Для імпульсного шуму нормованим параметром є еквівалентний рівень шуму у дБАекв та максимальний рівень шуму у дБА1.

Еквівалентний рівень – це рівень постійного шуму, дія якого відповідає дії фактичного шуму із змінними рівнями за той же час, виміряного по шкалі “А” шумоміра. Еквівалентний рівень визначається відповідно до Додатків 2 та 3.

3.1.5. Допускається для характеристики виробничого шуму на робочих місцях застосовувати дозу шуму або відносну дозу шуму. Метод розрахунку дози наведено у Додатку 4.

3.2. Параметри постійного інфразвуку, що нормуються.

3.2.1. Параметри постійного інфразвуку на робочих місцях, що нормуються, є рівні звукового тиску у октавних смугах частот з середньгеометричними частотами 2; 4; 8; 16 Гц у децибелах.

3.2.2. Для непостійного інфразвуку параметром, що нормуються, загальний еквівалентний рівень звукового тиску по шкалі "Лінійна" шумоміра у дБ_{лін.} Еквівалентний рівень визначають відповідно до додатків 2 та 3.

3.2.3. Для орієнтовної оцінки постійного інфразвуку допускається використовувати рівні звукового тиску по шкалі "Лінійна" та "А" шумоміра.

- а) $L_{\text{лін}} - L \leq 10$ дБ, інфразвук практично відсутній;
- б) $10 \text{ дБ} / L_{\text{лін}} - L \leq 20$ дБ, інфразвук не виразний;
- в) $L_{\text{лін}} - L > 20$ дБ, виразний інфразвук.

3.3. Параметри ультразвуку, що нормуються

3.3.1. Параметрами ультразвуку, що нормуються, утворюваного коливаннями повітряного середовища у робочій зоні, є рівні звукового тиску в дБ у третинооктавних смугах з середньгеометричними частотами 12,5; 16,0; 20,0; 25,0; 31,5; 40,0; 63,0; 80,0; 100,0 кГц.

3.3.2. Параметром ультразвуку, що нормується і передається контактним шляхом, є пікове значення віброшвидкості (м/с) у частотному діапазоні від 0,1 МГц до 10 МГц, або його логарифмічний рівень у дБ, який визначається за формулою:

$$L_v = 20 \lg \bar{V}/V_0 \quad (3)$$

де: \bar{V} – пікове значення віброшвидкості, м/с;

V_0 – опорне значення віброшвидкості, що дорівнює 5×10 м/с.

Для ультразвуку при контактній передачі допускається застосовувати параметр, що нормується, інтенсивність у ватах на квадратний сантиметр (Вт/кв.см).

4. Методи вимірювання шуму, інфразвуку та ультразвуку

4.1. Вимірювання шуму проводиться на постійних робочих місцях у приміщеннях, на території підприємств, на промислових спорудах та машинах (в кабінах, на пультах управління і т.ін.).

4.1.1. Результати вимірювань повинні характеризувати шумовий вплив за час робочої зміни (робочого дня).

4.1.2. Встановлюється така тривалість вимірювання непостійного шуму:

- для переривчастого шуму, за час повного робочого циклу з урахуванням сумарної тривалості перерв з рівнем фонового шуму;
- для шуму, що коливається у часі, допускається загальна тривалість вимірювання – 30 хвилин безперервно або вимірювання складається з трьох циклів, по 10 хв. Кожний;
- для імпульсного шуму, тривалість вимірювання – 30 хвилин.

4.1.3. Вимірювання шуму в октавних смугах або рівня шуму проводиться за допомогою шумоміра, який відповідає діючим вимогам Держстандарту України і має посвідчення про перевірку.

Вимірювання еквівалентних рівнів шуму слід проводити інтегруючими шумомірами та шумоінтеграторами.

Допускається використовувати індивідуальні дозиметри шуму з параметром еквівалентності $q = 3$ – число децибел, що додаються до рівня шуму, при зменшенні часу його дії у 2 рази для збереження тієї ж дози шуму.

Прилади повинні бути перевірені в органах Держстандарту.

4.1.4. До та після вимірювань проводять акустичну або електричну калібровку вимірювальних приладів. Різниця в калібровці не повинна перевищувати 1 дБ.

4.1.5. При проведенні вимірювань мікрофон слід розташовувати на висоті 1,5 м над рівнем підлоги чи робочого майданчика (якщо робота виконується стоячи) чи на висоті і відстані 15 см від вуха людини, на яку діє шум (якщо робота виконується сидячи чи лежачи). Мікрофон повинен бути зорієнтований у напрямку максимального рівня шуму та віддалений не менш ніж на 0,5 м від оператора, який проводить вимірювання.

4.1.6. При швидкості руху повітря більш ніж на 1 м/с на місці де проводяться виміри, мікрофон захищено й протиповітряним пристроєм.

4.1.7. При проведенні вимірювань октавних рівнів звукового тиску перемикач частотної характеристики пристрою встановлюють в положенні “фільтр”. Октавні

рівні звукового тиску вимірюють у смугах з середньометричними частотами 31,6-8000 Гц.

При проведенні вимірювань рівнів звуку та еквівалентних рівнів звуку, дБА, дБАекв перемикач частотної характеристики пристрою встановлюють у положенні “А” чи “Аекв”.

4.1.8. При проведенні вимірювань рівнів шуму та октавних рівнів звукового тиску постійного шуму перемикач часової характеристики пристрою встановлюють в положення “повільно”. Значення рівнів приймають за середніми показниками при коливанні стрілки пристрою.

4.1.9. Значення рівнів шуму та октавних рівнів звукового тиску зчитують зі шкали пристрою з точністю до 1 дБА, дБ.

4.1.10. Вимірювання рівнів шуму та октавних рівнів звукового тиску постійного шуму повинні бути приведені у кожній точці не менше трьох разів.

4.1.11. При проведенні вимірювань еквівалентних рівнів шуму, що коливаються в часі, для визначення еквівалентного (за енергією) рівня шуму перемикач часової характеристики пристрою встановлюють в положення “повільно”. Значення рівнів шуму приймають за показниками стрілки пристрою в момент відліку.

4.1.12. При проведенні вимірювань максимальних рівнів імпульсного шуму перемикач часової характеристики пристрою встановлюють в положенні “імпульс”. Значення рівнів приймають за максимальним показником пристрою.

4.1.13. Інтервали відліку рівнів шуму, що коливається в часі, при вимірюваннях еквівалентного рівня тривалістю 30 хвилин становлять 5-6 с при загальній кількості відліків 360.

4.1.14. Для наочного графічного зображення розподілу рівнів шуму у виробничих приміщеннях рекомендується складати карти шуму.

4.2. Вимірювання інфразвуку проводять на постійних робочих місцях (біля органів керування машин, пультів, в кабінах і т.ін.) або в робочих зонах обслуговування при роботі обладнання у характерному режимі.

В кабінах самохідних та транспортно-технологічних машин вимірювання проводять при відчинених та зачинених вікнах, при цьому, мікрофон розміщують на відстані 15 см від вуха працюючого.

4.2.1. Вимірювання інфразвуку проводиться шумомірами 1 класу з частотною характеристикою від 1 Гц і октавними або третинооктавними фільтрами, а мікрофон повинен мати нижньочастотну межу 2-3 Гц. Дозволяється використання магнітографа з частотною характеристикою не менш ніж 2 Гц.

4.2.2. Для постійного інфразвуку вимірюють рівні звукового тиску у дБ_{ліп} та рівні шуму дБА, а також спектр у октавних смугах з відліком показників за середнім положенням стрілки шумовимірювача на характеристиці “повільно”, або проводять магнітний запис інфразвуку, а для непостійного – визначають їх відповідні еквівалентні рівні.

Для непостійного інфразвуку у вигляді піків, що повторюються, або імпульсів проводять додатково відлік за характеристикою “швидко” шумоміра по максимуму показника.

4.2.3. Час спостереження при вимірюванні октавних рівнів звукового тиску повинен відповідати величинам, вказаним у таблиці 1.

Мінімальний та рекомендований час вимірювання при частотному аналізі інфразвуку

Час вимірювання	Помилка оцінки рівнів, дБ	Час вимірювання (с) в октавних полосах середньгеометричних частот, Гц			
		2	4	8	16
Мінімальний	+3	30	15	8	4
Рекомендований	+1	300	150	80	40

4.3. Вимірювання ультразвуку у повітряному середовищі проводиться згідно із пунктом 4.1.6. на відстані 0,5 м від контуру устаткування та не менш ніж 2 м від оточуючих поверхонь. Вимірювання потрібно проводити не менш ніж у 4 контрольних точках по контуру устаткування; при цьому, відстань між точками вимірювання не повинна перевищувати 1 м.

4.4. Вимірювання ультразвуку, який поширюється контактним шляхом визначення пікового значення віброшвидкості на поверхнях, призначених для контакту з руками оператора.

4.4.1. Вимірювання повинно проводитися інтерферометром у точці максимального випромінювання. Рекомендований вимірювальний тракт повинен складатися з датчика з чутливістю, яка дозволяє реєструвати ультразвукові коливання з рівнем коливальної швидкості на поверхні не нижче 80 дБ, лазерного інтерферометра, схеми обробки сигналів, яка включає фільтри низької та високої частоти, мілівольтметра ВЗ-40, підсилювача частоти диференціального ланцюга та імпульсного мілівольтметра ВЧ-12.

4.4.2. Вимірювання рівнів ультразвуку слід проводити не менш трьох раз у кожній октавній смузі у кожній точці.

При вимірюванні непостійних рівнів звукового тиску відліки проводять при максимальних значеннях.

5. Нормативи виробничого шуму, ультразвуку та інфразвуку

5.1. Допустимі рівні звукового тиску у октавних смугах частот, еквівалентні рівні звуку на робочих місцях наведені у таблиці 2.

Таблиця 2

№ п/п	Вид трудової діяльності, робоче місце	Рівні звукового тиску в дБ в октавних смугах з середньгеометричними частотами, Гц									Рівні шуму та еквівалентні рівні шуму, дБА, дБА _{екв.}
		31,5	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Підприємства, установи, організації											
1	Творча діяльність, керівна робота з підвищеними вимогами, наукова діяльність, конструювання та проектування, програмування, викладання та навчання, лікарська діяльність; робочі місця у приміщеннях – дирекції, проектно-конструкторських бюро, розраховувачів, програмістів обчислювальних машин у лабораторіях для теоретичних робіт та обробки даних, прийому хворих у медпунктах	86	71	61	54	49	45	42	40	38	50
2	Висококваліфікована робота, що вимагає зосередження, адміністративно-керівна діяльність, вимірювальні та аналітичні роботи у лабораторії: робочі місця у приміщеннях це-	93	79	70	63	58	55	52	50	49	60

№ п/п	Вид трудової діяльності, робоче місце	Рівні звукового тиску в дБ в октавних смугах з середньгео- метричними частотами, Гц									Рівні шуму та еквівалентні рівні шуму, дБА, дБА _{екв.}
		31,5	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	хового керівного апарату, контор, лабораторій										
3	Робота, що виконується з вказівками та акустичними сигналами, які часто знаходять, робота, що потребує постійного слухового контролю, операторська робота за точним графіком з інструкцією, диспетчерська робота: робочі місця у приміщеннях диспетчерської служби, кабінетах та приміщеннях спостереження та дистанційного керування з мовним зв'язком по телефону, друкарських бюро, на дільницях точного складання, на телефонних та телеграфних станціях, у приміщеннях майстрів, у залах обробки інформації на обчислювальних машинах без дисплея та у приміщеннях операторів-акустиків	96	83	74	68	63	60	57	55	54	65
4	Робота, що вимагає зосередження, робота з підвищеними вимогами до процесів спостереження та дистанційного керування вироб-	103	91	83	77	73	70	68	66	64	75

№ п/п	Вид трудової діяльності, робоче місце	Рівні звукового тиску в дБ в октавних смугах з середньгео- метричними частотами, Гц									Рівні шуму та еквівалентні рівні шуму, дБА, дБА _{екв.}	
		31,5	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
	ничими циклами: робочі місця за пультами у кабінетах нагляду та дистанційного керування без мовного зв'язку по телефону; у приміщеннях лабораторій з шумним устаткуванням, шумними агрегатами обчислювальних машин											
5	Виконання всіх видів робіт (крім перелічених у пп.1-4 та аналогічних їм) на постійних робочих місцях у виробничих приміщеннях на території підприємств	107	95	87	82	78	75	73	71	69	80	
Рухомий склад залізничного транспорту												
6	Робочі місця у кабінах машиністів тепловозів, електровозів, поїздів метрополітену, дизель-поїздів	107	95	87	82	78	75	73	71	69	80	
7	Робочі місця у кабінах машиністів швидкісних та приміських електропоїздів	99	91	83	77	73	70	68	66	64	75	
8	Приміщення для персоналу вагонів поїздів дальнього слідування, службових відділеннях рефрижераторських станцій, вагонів елект-	93	79	70	63	58	55	52	50	49	60	

№ п/п	Вид трудової діяльності, робоче місце	Рівні звукового тиску в дБ в октавних смугах з середньгео- метричними частотами, Гц									Рівні шуму та еквівалентні рівні шуму, дБА, дБА _{екв.}
		31,5	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	ростанцій, приміщень для відпочинку у багажних та поштових відділеннях										
9	Службові приміщення багажних та поштових вагонів, вагонів-ресторанів	96	87	79	72	68	65	63	61	59	70
	Міські, річні, рибпромислові та інші суда										
10	Робоча зона у приміщеннях енергетичного відділення	107	95	87	82	78	75	73	71	69	80
11	Робочі місця, які знаходяться за межами енергетичних відділень на відкритих палубах	96	87	79	72	68	65	63	61	59	70
12	Робочі зони у центральних постах керування суден (звукоізолювані), приміщень, які виділені з енергетичних відділень у яких встановлені контрольні прилади, засоби індикації, органи керування головною енергетичною установкою і допоміжними механізмами	96	83	74	68	63	60	57	55	54	65
13	Робочі зони у службових приміщеннях суден I-II категорії	89	75	66	59	54	50	47	45	44	55
	суден III-IV категорії	93	79	70	63	58	55	52	50	49	60
	на крилах ходового містка	93	79	70	63	58	55	52	50	49	60

№ п/п	Вид трудової діяльності, робоче місце	Рівні звукового тиску в дБ в октавних смугах з середньгео- метричними частотами, Гц									Рівні шуму та еквівалентні рівні шуму, дБА, дБА _{екв.}
		31,5	63	125	250	500	1000	2000	4000	8000	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
14	Робочі зони промислово-технологічних приміщень та промисловій палубі суден рибної промисловості	107	95	87	82	78	75	73	71	69	80
15	Робочі місця у лабораторіях у рибних цехах на судах рибної промисловості	90	83	74	68	63	60	57	55	54	65
Трактори, сільськогосподарські, меліоративні, шляхово-будівельні, землерийні, транспортні та інші аналогічні види машин, автотранспорт											
16	Робочі місця водіїв та обслуговуючого персоналу тракторів, сільськогосподарчих, меліоративних, шляхово-будівельних, землерийних, транспортних та інших аналогічних машин, водіїв вантажних машин	107	95	87	82	78	75	73	71	69	80
17	Робочі місця водіїв автобусів	99	91	83	77	73	70	68	66	64	75
18	Робочі місця водіїв легкових автомобілів	96	83	74	68	63	60	57	55	54	65
Пасажирські і транспортні літаки та вертольоти											
19	Робочі місця екіпажу та бортпровідників	107	95	87	82	78	75	73	71	69	80

5.2. Допустимі рівні звукового тиску у октавних смугах частот, рівні шуму та еквівалентні рівні шуму на робочих місцях для тонального та імпульсного шуму слід приймати на 5 дБ менше за значення, що вказані у таблиці 2.

5.3. Для шуму, утворюваного у приміщенні установками кондиціонування повітря, вентиляції та повітряного опалення, допустимі рівні звукового тиску в октавних смугах частот, рівні шуму та еквівалентні рівні звукового тиску на робочих місцях встановлюються на 5 дБ менш ніж рівні шуму у приміщенні, якщо інші не перевищують значень таблиці 2. Поправка для тонального та імпульсного шуму, при цьому, не враховується.

5.4. Максимальний рівень шуму, що коливається у часі та передається, не повинен перевищувати 110 дБА. Максимальний рівень для імпульсного шуму не повинен перевищувати 125 дБА.

5.5. При розробці відомчих нормативів допустимі рівні шуму для окремих видів трудової діяльності повинні встановлюватися з урахуванням важкості та напруженості праці згідно з таблицею 3.

Таблиця 3

Класи, умови та характер праці	Допустима важкість	Шкідлива та небезпечна важкість праці		
		1 ступінь	2 ступінь	3 ступінь
Рівень шуму, дБА				
Допустима напруженість	80	до 80	75	до 75
Швидкість та небезпечність напруженості				
1 ступінь	70	до 70	65	до 65
2 ступінь	60	до 60	-	-
3 ступінь	50	до 50	-	-

5.6. Допустимий рівень ультразвукового тиску в третинооктавних смугах з середньгеометричними частотами 12,5; 16; 25; 31,5 – 100 та вище кГц на робочих місцях від ультразвукових установок наведено у таблиці 4.

Таблиця 4

Середньгеометричні частоти третинооктавних смуг, кГц	12,5	16	20	25	31,5-100,0
Допустимі рівні тиску, дБ	80	90	100	105	110

Допустимий рівень ультразвукового тиску в октавних смугах з середньгеометричними частотами 16; 31,5; 63 та вище кГц наведено у таблиці 5.

Таблиця 5

Середньогометричні частоти третинооктавних смуг, кГц	16	31,5	63 та вище
Допустимі рівні тиску, дБ	88	106	110

5.7. Максимальна величина ультразвуку у зонах, призначених для контакту рук оператора з робочими органами приладів та устаткування, протягом 8-годинного робочого дня не повинна перевищувати значень, вказаних у таблиці 6.

Таблиця 6

Параметр, що нормується	Допустима величина
Віброшвидкість	$1,6 \times 10^{-2}$ м/с
Логарифмічний рівень віброшвидкості	110 дБ
Інтенсивність	0,1 Вт/см

5.8. Характеристиками інфразвуку на робочих місцях, що нормуються, є рівні звукового тиску в октавних смугах частот з середньогометричними частотами: 2; 4; 8; 16; Гц в дБ. Допустимі рівні наведені у таблиці 7.

Таблиця 7

Допустимі рівні звукового тиску у дБ в октавних смугах з середньогометричними частотами, гц				Загальний рівень звукового тиску, дБ _{Лін}
2	4	8	16	
105	105	105	105	110

Додаток 1

Визначення середнього рівня шуму або октавних рівнів звукового тиску

Середній рівень шуму $L_{A\text{сер. дБА}}$ та середні октавні рівні звукового тиску $L_{\text{сер. дБ}}$ обчислюють за допомогою таблиці Д.1.1.

Таблиця Д.1.1

Різниця двох рівнів, що додаються, дБА або дБ	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20
Додаток до більш високого рівня, дБ	3,0	2,5	2,0	1,8	1,5	1,2	1,0	0,8	0,6	0,5	0,4	0,2	0

Додавання рівнів за таблицею проводять у такому порядку:

- 1) обчислюють різницю рівнів, що додаються;
- 2) визначають додаток до більш високого рівня відповідно до таблиці;
- 3) додають додаток до більш високого рівня;
- 4) аналогічні дії проводять з одержаною сумою та третім рівнем і т.д. Від одержаної суми "n" віднімають $10 \lg n$, одержуючи середній рівень.

Якщо різниця між найбільшим і найменшим виміряними рівнями не перевищує 5 дБ, то середнє значення $L_{A\text{сер. дБА}}$ $L_{\text{сер. дБ}}$ дорівнює середньому арифметичному значенню всіх вимірянних рівнів.

Додаток 2

Обчислення еквівалентного рівня переривчастого шуму

Обчислення еквівалентного рівня шуму, дБА (рівня звукового тиску, дБ) проводиться у такій послідовності.

1. Визначають поправки LA_i , дБА, L_i , дБ до значень вимірянних рівнів шуму LA_i або октавних рівнів звукового тиску L_i в залежності від тривалості шуму відповідно до таблиці Д.2.1.

Таблиця Д.2.1

Тривалість ступенів переривчастого шуму, хв/% за зміну	480	420	360	300	240	150	120	60	30	15	6
	100	88	75	65	50	38	25	12	6	3	1
Поправка $L_{дБА}$, $L_{дБ}$	0	0,6	1,2	2,0	3,0	4,2	6,0	9,0	12,0	15,1	19,1

2. Обчислюють різницю $LA_i - LA_i$, $L_i - L_i$ для кожного ступеню шуму.

3. Додають енергетично одержані рівні шуму кожного ступеня за таблицею Д.1.1.

Ця сума і є еквівалентним рівнем переривчастого шуму.

Приклад розрахунку еквівалентного рівня переривчастого шуму:

Умова : $L_{1A} = 110$ дБА на протязі 30 хв.

$L_{2A} = 98$ дБА на протязі 130 хв.

$L_{3A} = 75$ дБА на протязі 320 хв.

За таблицею Д.2.1 визначаємо LA для кожного найближчого значення рівня.

$L_{1A} = 12,0$ дБА

$L_{2A} = 6,0$ дБА

$L_{3A} = 2,0$ дБА

Визначаємо величини $LA_i - LA_i$ для кожного рівня.

110 дБА – $12,0$ дБА = $98,0$ дБА

98 дБА – $6,0$ дБА = $92,0$ дБА

75 дБА – $2,0$ дБА = $73,0$ дБА

Визначаємо енергетичну суму рівнів за таблицею Д.1.1

98 дБА – $92,0$ дБА = $6,0$ дБА

При різниці рівнів $6,0$ дБА додаток $LA = 1$ дБА, яку додаємо до більшого рівня:

98 дБА + $1,0$ дБА = $99,0$ дБА

Визначаємо різницю між сумою двох перших рівнів та третім рівнем.

99 дБА – $73,0$ дБА = $26,0$ дБА

При різниці рівнів 26,0 дБА додаток LA = 0, який додаємо до більшого рівня:

$$99 \text{ дБА} + 0 = 99,0 \text{ дБА}$$

Еквівалентний рівень – 99 дБА.

Додаток 3

Обчислення еквівалентного рівня шуму, який коливається у часі

Обчислення проводиться у такій послідовності.

1. Діапазон рівнів шуму, які вимірюються, поділяють на наступні інтервали; від 38 до 42; від 43 до 47; від 48 до 52; від 53 до 57; від 58 до 62; від 63 до 67; від 68 до 72; від 73 до 77; від 78 до 82; від 83 до 87; від 88 до 92; від 93 до 97; від 98 до 102; від 103 до 107; від 108 до 112; від 113 до 117; від 118 до 122 дБА.
2. Вимірювальні рівні шуму розподіляють по інтервалах, підраховують число відліків рівнів шуму у кожному інтервалі.
Результати відліків заносяться у графи 2 та 3 таблиці Д.3.1.
3. За таблицею Д.3.2 визначають часткові індекси в залежності від інтервалу та числа відліків у даному інтервалі рівнів шуму. Одержані значення записують у графу 4 таблиці Д.3.1.
4. Записані у графу 4 часткові індекси додають, а результат записують у графу 5 таблиці Д.3.1.
5. Еквівалентний рівень шуму $LA_{\text{екв.}} = 30 + LA_i$,
де LA_i – поправка, дБА, яка визначається за таблицею Д3.3 в залежності від величини сумарного індексу.

Таблиця Д.3.1 Шум, що коливається у часі (тривалість вимірювання 30 хв.)

Інтервали рівнів звуку, дБ	Показники відліків рівнів шуму в інтервалі	Число відліків рівнів шуму в інтервалі	Часткові індекси	Сумарний індекс
від 38 до 42				
від 43 до 47				
від 48 до 52				
від 53 до 57				
від 58 до 62				
від 63 до 67				
від 68 до 72				
від 73 до 77				
від 78 до 82				
від 83 до 87				
від 88 до 92				
від 93 до 97				
від 98 до 102				
від 103 до 107				
від 108 до 112				
від 113 до 117				
від 118 до 122 дБА				

 $\Delta LA_{\text{екв.}} =$

дБА

 $LA_{\text{екв.}} =$

дБА

Таблиця Д.3.2

Число відліків рівнів шуму в інтервалі	Інтервали рівнів шуму, дБА									
	Від 38 до 42	Від 43 до 47	Від 48 до 52	Від 53 до 57	Від 58 до 62	Від 63 до 67	Від 68 до 72	Від 73 до 77	Від 78 до 82	Від 83 до 87
	Часткові індекси									
1	0	0	0	1	3	9	28	88	278	878
2	0	0	1	2	6	18	56	176	556	1760
3	0	0	1	3	8	26	83	284	833	2640
4	0	0	1	4	11	35	111	350	1110	3500
5	0	0	1	4	14	44	138	439	1380	4390
6	0	1	2	5	17	52	166	527	1630	5270
7	0	1	2	6	19	61	194	615	1940	6150
8	0	1	2	7	22	70	222	703	2220	7030
9	0	1	3	8	25	79	250	790	2500	7900
10	0	1	3	9	28	88	278	880	2780	8800
11-12	0	1	3	10	33	105	330	1050	3300	10500
13-14	0	1	4	12	39	123	389	1230	3890	12300
15-16	0	1	4	14	44	141	444	1410	4440	14100
17-18	1	2	5	16	50	158	500	1580	5000	15800
19-20	1	2	6	18	56	176	560	1760	5600	17600
21-23	1	2	6	20	64	202	639	2020	6390	20200
24-26	1	2	7	23	72	228	722	2280	7220	22800
27-30	1	3	8	26	83	263	833	2630	8330	26300
31-34	1	3	9	30	94	299	944	2990	9440	29900
35-39	1	3	11	34	108	343	1080	3430	10800	34300
40-44	1	4	12	39	122	387	1220	3870	12200	38700
45-49	1	4	14	43	136	430	1360	4800	13600	48000
50-56	2	5	16	49	156	492	1560	4920	15600	49200
57-63	2	6	17	55	175	553	1750	5530	17500	55300
64-70	2	6	19	61	194	615	1940	6150	19400	61500
71-80	2	7	22	70	222	703	2220	7030	22200	70300
81-90	3	8	25	79	250	790	2500	7900	25000	79000
91-100	3	9	28	88	278	878	2780	8780	27800	87800

101-115	3	10	32	101	319	1010	3190	10100	31900	101000
116-130	4	11	36	114	361	1140	3610	11400	36100	114000
131-150	4	13	42	132	417	1320	4170	13200	41700	132000
151-170	5	15	47	149	472	1490	4720	14900	47200	149000
171-190	5	17	53	167	528	1670	5280	16700	52800	167000
191-220	6	19	61	193	611	1930	6110	19300	61100	193000
221-250	7	22	69	220	694	2200	6940	22000	69400	220000
251-280	8	25	78	246	778	2460	7780	24600	77800	246000
281-320	9	28	89	281	889	2810	8890	28100	88900	281000
321-360	10	32	100	316	1000	3160	10000	31600	100000	316000

Продовження таблиці Д.3.2

Число відліків рівнів шуму в інтервалі	Інтервали рівнів шуму, дБА						
	Від 88 до 92	Від 93 до 97	Від 98 до 102	Від 103 до 107	Від 108 до 112	Від 113 до 117	Від 118 до 122
	Часткові індекси						
1	2780	86780	27800	87800	278000	878000	2780000
2	5560	17600	55600	176000	556000	1760000	5560000
3	8330	26400	83300	264000	833000	2640000	8330000
4	11100	35000	111000	350000	1110000	3500000	11100000
5	13800	43900	138000	439000	1380000	4390000	13800000
6	16600	52700	166000	527000	1660000	5270000	16600000
7	19400	61500	194000	615000	1940000	6150000	19400000
8	22200	70300	222000	703000	2220000	7030000	22200000
9	25000	79000	250000	790000	2500000	7900000	25000000
10	27800	88000	278000	880000	2780000	8800000	27800000
11-12	33000	105000	330000	1050000	3300000	10500000	33000000
13-14	38900	123000	389000	1230000	3890000	12300000	38900000
15-16	44400	141000	444000	1410000	4440000	14100000	44400000
17-18	50000	158000	500000	1580000	5000000	15800000	50000000
19-20	56000	176000	560000	1760000	5600000	17600000	56000000
21-23	63900	202000	639000	2020000	6390000	20200000	63900000
24-26	72200	228000	722000	2280000	7220000	22800000	72200000
27-30	83300	263000	833000	2630000	8330000	26300000	83300000
31-34	94400	299000	944000	2990000	9440000	29900000	94400000
35-39	108000	343000	1080000	3430000	10800000	34300000	108000000
40-44	122000	387000	1220000	3870000	12200000	38700000	122000000
45-49	136000	430000	1360000	4300000	13600000	43000000	136000000
50-56	156000	492000	1560000	4920000	15600000	49200000	156000000
57-63	175000	553000	1750000	5530000	17500000	55300000	175000000
64-70	194000	615000	1940000	6150000	19400000	61500000	194000000
71-80	222000	703000	2220000	7030000	22200000	70300000	222000000
81-90	250000	790000	2500000	7900000	25000000	79000000	250000000
91-100	278000	878000	2780000	8780000	27800000	87800000	278000000

Число відліків рівнів шуму в інтервалі	Інтервали рівнів шуму, дБА						
	Від 88 до 92	Від 93 до 97	Від 98 до 102	Від 103 до 107	Від 108 до 112	Від 113 до 117	Від 118 до 122
	Часткові індекси						
101-115	319000	1010000	3190000	10100000	31900000	101000000	319000000
116-130	361000	1140000	3610000	11400000	36100000	114000000	361000000
131-150	417000	1320000	4170000	13200000	41700000	132000000	417000000
151-170	472000	1490000	4720000	14900000	47200000	149000000	472000000
171-190	528000	1670000	5280000	16700000	52800000	167000000	528000000
191-220	611000	1930000	6110000	19300000	61100000	193000000	611000000
221-250	694000	2200000	6940000	22000000	69400000	220000000	694000000
251-280	778000	2460000	7780000	24600000	77800000	246000000	778000000
281-320	889000	2810000	8890000	28100000	88900000	281000000	889000000
321-360	1000000	3160000	10000000	31600000	100000000	316000000	1000000000

Таблиця Д.3.3

Сумарний індекс	дБА	Сумарний індекс	дБА	Сумарний індекс	дБА	Сумарний індекс	дБА
6	8	794	29	100000	50	12500000	71
8	9	1000	30	125900	51	15850000	72
10	10	1259	31	158500	52	19950000	73
13	11	1585	32	199500	53	25120000	74
16	12	1995	33	251200	54	31620000	75
20	13	2512	34	316200	55	39810000	76
25	14	3162	35	398100	56	50120000	77
32	15	3981	36	501200	57	63100000	78
40	16	5012	37	631000	58	79430000	79
50	17	6310	38	794300	59	100000000	80
63	18	7943	39	1000000	60	125900000	81
79	19	10000	40	1259000	61	158500000	82
100	20	12590	41	1585000	62	199500000	83
126	21	15850	42	1995000	63	251200000	84
159	22	19950	43	2512000	64	316200000	85
200	23	25120	44	3162000	65	398100000	86
251	24	31620	45	3981000	66	501200000	87
316	25	39810	46	5012000	67	631000000	88
398	26	50120	47	6310000	68	794300000	89
501	27	63100	48	7943000	69	1000000000	90
631	28	79430	49	10000000	70		

Додаток 4

Методи розрахунку доз шуму

З фізичної точки зору, еквівалентний рівень та доза є аналогами і можливий їх взаємний перерахунок, але у фізично-гігієнічному відношенні ці два параметри відрізняються принципово: еквівалентний рівень визначається по логарифмічній шкалі у децибелах від порога сприйняття, а доза – у частках від допустимої дози, яка є порогом шкідливого впливу, та оцінюється в лінійних величинах. Еквівалентний рівень відображає середнє значення рівня шуму та зміну, а доза характеризує сумарну енергію шуму та зміну.

При гігієнічній оцінці за допомогою дози одержане фактичне значення є допустимим, а результат виражено у кратності. Для логарифмічних рівнів фактичне їх значення порівнюємо з допустимим, а одержану різницю за таблицею Д.4.1 переводимо у рази.

Таблиця Д.4.1

Різниця рівнів, дБ	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	15	20
Відношення доз, раз	1	1,3	1,6	2	2,5	3,2	4	5	6,3	8	10	32	100

Якщо числове значення отриманої різниці рівнів у таблиці відсутнє, то по стрічці “Різниця рівнів” знаходимо значення, які у суму відповідають отриманій різниці. Відповідно на стрічці “Відношення доз” знаходимо значення доз і їх перемножуємо.

Приклад:

Отримана різниця рівнів 12 дБА.

12 дБА можна отримати додаванням 10+2; 9+3 і т.д.

По стрічці “Різниця рівнів” знаходимо, що 10 дБА відповідає дозам 10; 2 дБА – 1,6; 9 дБА – 8; 3 дБА – 2.

Отримані дози перемножуємо

$10 \times 1,6 = 16$; $8 \times 2 = 16$